

LILIPUT

host

DUTIN

LIPUT

UTIN

JAN NĚMEC
LILIPUTIN

POVÍDKY
Z VÁLKY

LILIPUTIN

**host
brno
2022**

**JAN NĚMEC
LILIPUTIN
POVÍDKY
Z VÁLKY**

OKSANĚ

© Jan Němec, 2022

© Host — vydavatelství, s. r. o., 2022

ISBN 978-80-275-1363-5

**JEN MRTVÍ
JSOU V BEZPEČÍ;
JEN MRTVÍ VIDĚLI
KONEC VÁLKY.**

— SANTAYANA

SABOTÉR

Nastartoval. Kamery skryté v karoserii mu na displeji na palubní desce ukázaly okolí. Červená alfa nalevo patřila sousedce, na kterou si jeden čas myslel, škodovka na druhé straně mu nic neříkala. Vycouval z jejich sevření, aniž se ozvala protivná zvuková signalizace, a chvíli zůstal uprostřed ulice s rukama na volantu. Zahleděl se na displej — auto, ve kterém seděl, bylo uprostřed vidět shora, kolem rozpité žluté fleky, jak se světla lamp odrážela na mokré silnici. Mobil v kapse se automaticky spároval s reproduktory a ze Spotify se ozval podcast *Přepište dějiny*, který posledně nestihl doposlouchat. „To je jako na úrovni Rumunska, to není —“ vypnul přehrávání na volantu. Po předním skle sjížděly kapky, správně už by se měly zapnout stěrače, ale senzory váhaly.

Udělal to ručně, zhluboka se nadechl a vydechl, zařadil jedničku a rozjel se známou, až příliš známou ulicí vzhůru.

Bylo skoro půl dvanácté. Přišlo mu, že bude lepší jet hned. Kdyby totiž počkal do rána, nevyrazil by vůbec. Ráno se člověk vzbudí, vyčistí si zuby a pokračuje ve svém životě. Dokonce i když žádný nemá.

Ruce na volantu ho začaly zábst, pustil vyhrívání. Na rohu dalšího bloku minul hospodu, kde se včera sešel se známou z vysoké. Některé věci potřebují čas, aby se daly posoudit v celku, a jiné celek nikdy nevytvoří. Během studií naprosto nedostupná spolužačka se ho včera ptala, jestli je spokojený, když dosáhl všeho, o čem před deseti lety mluvil, a popáté za posledních dvacet minut si prohrábla vlasy. Překvapilo ho, že si pamatuje, o čem kdysi mluvil. A že si myslí, že něčeho dosáhl. Chvilí přemýšlel, jestli dává smysl, aby se spolu vyspali s desetiletým zpožděním, a o dvě piva později to zavrhl. Objednal taxík, do kterého nenasedl.

Z města vyjel přes několik křižovatek, na kterých osaměle blikala oranžová. Budov kolem silnice ubývalo, střídaly je krabice skladů, i ty nechal za sebou a zastavil až na první benzince v polích. Je pravda, co říkali ve zprávách, alespoň něco z toho, co říkali ve zprávách, je ověřitelná pravda: benzin za poslední týden zdražil skoro o tři koruny za litr. Ne že by na tom záleželo, čpěl pořád stejně, ať stál kolik chtěl. Vrazil pistoli do hrdla nádrže, vždyť tohle je mezní násilí, kterého jsem schopný, pomyslel si.

Rozhlížel se kolem a nejasně si uvědomil, že noční benzinky má už dlouho rád. Jsou to výspy uprostřed nicoty, citadely civilizace. Je dobré, když se před člověkem uprostřed noci rozjedou skleněné dveře a on si může koupit kávu a bagetu a bezmyšlenkovitě se obsluže podívat do očí.

„Čtyřka, kartou,“ zaplatil plnou nádrž a pět balených baget. Doma toho moc neměl a kromě toho se nechtěl zdržovat. Nejdřív vzal kufr, že do něj naskládá oblečení, ale představa, že tam přijede s turistickým zavazadlem plným prádla, se mu zdála směšná. Vytáhl tedy z komory sportovní tašku a naházel do ní všechno, co mu přišlo pod ruku. Bylo tak jako tak jasné, že se zabalí špatně, ale pár energetických tyčinek, termoprádlo a spacák s sebou měl.

Nedokázal by říct, jak se cítí, ale vzhledem k tomu, že ho displej v kabině uklidňoval, musel být nervózní. Obrazovka tlumeně zářila, a když na ní aktivoval navigaci, pokryl ji pavouk cest. Zadal cíl, v případě GPS je to prosté, geografie je daleko přehlednější terén než biografie, a na mapě se hned zvýraznilo několik možností. Přes Polsko, nebo přes Slovensko? Severnější cestou to bylo o tři hodiny kratší, ale Slovensko znal, jezdil tam s rodiči už jako dítě a radši by jel tudy. Nakonec nad tím mávl rukou, v noci bude všechno vypadat stejně, a až se rozední, bude už tak otupělý, že nebude vnímat, jestli mívjí polská nebo slovenská pole, polské nebo slovenské vesnice.

Vymotal se z benzinky a došlo mu, že má možná poslední šanci někomu zavolat. Půlnoc, to se ještě dá. Zuzana chodí spát pozdě, má ve zvyku psát, až všechno utichne a po rádcích se jí neplíží cizí myšlenky. Jenže kdyby jí zavolal, musel by něco říct, to je ta potíž s telefony. Daleko radši by ji pouze poslouchal — kdyby mu tak jenom četla, jako čítal on jí, dokud spolu ještě žili, jako jí čítal, když jezdila na konference a nemohla v hotelovém pokoji usnout. Jenže právě to by vyžadovalo nějaké vysvětlení, a právě před vysvětleními utíkal. Vytáhl telefon a začal listovat staženými audioknihami, aby ho provázel alespoň nějaký hlas, záhy si však uvědomil, že se zase nechal zmást.

Zařadil nejvyšší rychlost a zapnul tempomat. Světlomety před ním rozpouštěly bloky tmy, plul v pohyblivé kapsli, kterou jen občas narušilo jiné auto. Postupně upadl do dálničního snění, do nuzné dopravní hypnózy. Mezi Olomoucí a Ostravou se snažil dát dohromady jména a příjmení všech spolužáků ze základní školy: Dana Hančíková, Michal Chromý, Alena... ale jak dál? Mezi Ostravou a Katovicemi si zkoušel vzpomenout na všechny tenisky, které nosil v pubertě. Někdy v patnácti si za peníze z první prázdninové brigády koupil pumy, které se utahovaly kolečkem.

Poprvé znejistěl až někde mezi Katovicemi a Krakovem, to už měl za sebou skoro čtyři sta kilometrů. Krakov znal, nedokázal zapřít, že by se tu mohl ubytovat, vyspat se a ráno zajít na snídani

do té kavárny s výhledem na Vislu. Opravdu, když se člověk ráno vzbudí, nic mu nebrání, aby pokračoval ve svém životě: někde mezi individualitou a invaditou. Není přece takový problém být sám sebou. Není nic omezenějšího než vlastní identita, právě proto se jí dostává neomezené podpory, ale když to zvládnou jiní, proč by to nezvládl on? Na kruhovém objezdu se mu z toho zamotala hlava, objel ho dvakrát, ale nakonec trefil ten správný výjezd na autostrádu E40.

Měl teď dost času, aby si opakoval matoucí polská slovíčka: věc je *rzecz* a řeč se řekne *język*, úspěšný je *skuteczny* a skutečný *prawdziwy*, rezerva je *zapas* a zápas *walka*.

Cesta nočním Polskem ubíhala bez událostí i bez myšlenek. Jen jednou před ním na semaforu v nějakém městečku blikla červená, opilec se vydal přes přechod a on na něj kdovíproč zatroubil. Muž se vyděsil, otočil se k autu a rozhodil rukama v neurčitém gestu mezi údivem a výhrůžkou. Zablikal na něj xenonovými světly, pijan si zastínil oči a mžoural do kabiny. Myslel si asi, že ho na sebe upozorňuje někdo, koho zná; ale kdo mě zná, pomyslel si řidič.

Rozednívalo se. Nebe nejdřív jen natáhlo vzorek světla, ale za půl hodiny už se přímo před ním na obzoru povalovalo slunce. Uvědomil si, že člověk nemusí spát, a ráno i tak něco znamená. V lidském oku existují

buňky, které nemají nic společného s viděním, ale přesto jsou vnímavé ke světlu a podle jeho množství řídí biologické rytmy. Zavřel oči a pomalu napočítal do deseti. Ale věděl, že jako se člověka neptají jeho vlastní buňky, co si myslí o životě, tak ani bezpečnostní systémy ve voze mu nedovolí havarovat. Příroda i výrobci aut se shodují, že žít je dobré. Proti tomu se těžko argumentuje. Přesto se domníval, že lidé ztráty způsobené narozením podceňují.

Na dopravním značení se čím dál častěji objevovaly plakety s písmeny UA. Ua uááá, vypustil citoslovce do ticha kabiny a čekal, jestli se něco nestane.

Fronta na hraničním přechodu by z této strany neměla být dlouhá. Všiml si, že většina aut parkuje v odstavném pruhu s vypnutými motory a čeká na ty z druhé strany. Na betonovém plácku stálo několik unimobuněk a stánků, k jednomu zrovna dvě ženy slepičími krůčky přinášely velkou várnici. Na okamžik zaváhal, jestli nemá zastavit, mohl by si dát čaj, zeptat se, jak to vypadá na druhé straně, možná si dokonce otevřít internet.

Zprávy naposledy viděl včera večer. Ty dva, co se v obleženém městě vzali a nechali se na svatební fotografii vyfotit v maskáčích a se samopaly. Ženu, která v metru porodila dvojčata a přemohlo ji stejné štěstí, jako kdyby ležela na švýcarské klinice. A znovu viděl taky toho dědka, co si klekl před tank.

Nepříjemně se ho to všechno dotklo. Ve zprávách se má mluvit o novelách zákonů a o inflaci, aby nikdo nemohl pochybovat, že hlavní události dne

postrádají jakýkoli význam. Bylo nesnesitelné, když si kolegové z právnické kanceláře ozdobili profilovou fotku ukrajinskou vlajkou a domnívali se, že se ocitli na správné straně vesmíru.

Polští pohraničníci se ho naštěstí na nic neptali. Horší bylo, že když čekal na odbavení na ukrajinské straně, zaklepali mu na sklo dva civilové v tepláčkách a péřových bundách. Na kartonu měli latinkou naškrábané jméno hlavního města a přes rameno kožené tašky. Stáhl okénko a jeden z nich do něho hned vrazil hranatý obličej na tlustém krku. Slovům rozuměl jen napůl, ale nebylo pochyb, že chtějí svézt. První zrychleně nasával vzduch jako bojový pes, ten druhý už bral za kliku na straně spolujezdce. On však neměl nejmenší chuť sdílet s nimi dalších sedm hodin kabinu auta. Vymluvil se, že míří jen do nejbližšího města, a jeden z Ukrajinců mu na rozloučenou dvakrát bouchl do střechy.

Přešel hranice, zastavil u krajnice a vymočil se. Tak tohle je Ukrajina. Co tu dělá? Věděl předem, že ráno bude všechno vypadat jinak než večer. Proto chtěl vyrazit už v noci. Přivedla ho sem touha po dobrodružství? Spíš otázka, zda existuje dobrodružství po touze. Musel si přiznat, že nemá žádnou představu, jak by tu mohl obstát. A to bylo také to jediné, co ho na tom lákalo.

V protisměru se táhla dlouhá fronta aut a podél ní šli ti, kteří se vydali po svých. Překvapilo ho, jak málo se o nich dá říct. Na první pohled se ničím nelišili od lidí stojících ve frontě před obchodem, který ohlásil

likvidaci. Migranti z Blízkého východu měli smůlu, že všechny jejich rysy přešly do zvláštní kategorie člověka, stvořily běžence. Tihle působili jen jako otrávení, možná trochu unavení zákazníci. Měli štěstí, že vypadali jako my.

Znovu zastavil. Vzal bagetu, počkal, až projede auto v protisměru, a zkusil ji nabídnout ženě ve fialovém kabátě. Přešlapovala z nohy na nohu, nejspíš si vzala kozačky s příliš tenkými podrážkami, a tváře jí hořely mrazem. Žena bagetu odmítla, ale její syn po ní natáhl ruce v pletených palčákách.

Tak to by bylo. Kamery skryté v karoserii mu na displeji zobrazovaly ojíňené pole vpravo a řadu promrzlých lidí vlevo. Navigace procitla a ujistila ho, že doprava v tomto směru by skutečně neměla být hustá.

Na obchvatu Lvova zaváhal, zda má sjet do centra, nebo pokračovat dál. Věděl, že Lvova se to zatím netýká. Nějaký pop zabednil okna kostela a ikony schoval do krypty, město se prohnulo pod uprchlíky, nic víc. Bylo by jistější, kdyby pokračoval, ale bylo osm hodin ráno, přesně v tuto hodinu každý den zapínal v kanceláři kávovar a o chvíli později už proklínal asistentku, že začala kupovat kyselou odrůdu.

Propletl se tedy předměstími a zaparkoval před dlouhou budovou s modro-žlutou vlajkou.

Třikrát se ujistil, že tam může parkovat, a dvakrát ověřil, že vůz se opravdu zamkl. Uvědomoval si, že odejít od otevřeného auta, kterému se nic nestane, je největší drama, jaké se člověku v jeho postavení může přihodit.

Rozhlédl se kolem, bylo mrazivé zimní ráno. V rohu náměstí někdo ve starém barelu rozdělal oheň a skupina lidí si nad ním hřála ruce. Chvilí je pozoroval, bylo v tom cosi prvobytného. Až na ten otevřený oheň mu to tu připadalo povědomé — nebýt vývěsních štítů psaných cyrilicí, mohl by si myslet, že se mu to všechno jen zdálo. Začíná další pracovní den, míří do kanceláře ke svým šanonům, složkám a spisům, ke svým souborům.

Našel nejbližší kavárnu a usadil se k odřenému stolku. Objednal si anglicky, a když servírka přišla přistě, zeptala se ho, jestli je novinář. Přisvědčil, aby si nemusel vymýšlet nic jiného. Považovala za důležité, že západní média dokumentují, co se děje, kéž by se to dostalo i k lidem v Rusku. Napil se kávy a přisvědčil. Líbila se mu, ale s tím se nedalo nic dělat. Oknem viděl hlídku vojáků se samopaly přes rameno, před kadeřnictvím naproti stála žena s hlavou plnou natáček a kouřila, přes sebe bílý plášť zamazaný od barev jako od krve.

Když se vrátil k autu, na předním kole měl botičku. Nemohl uvěřit, že vyhrazená místa odpočítal špatně. A že na to teď mají čas. Vypadalo to skoro jako znamení, aby nikam nejezdil, ovšem svět je plný znamení, která si každý vykládá, jak chce. Vytůkal

číslo na lístku, operátor na lince nemluvil anglicky a zněl otráveně, že to někdo očekává. Strčil lístek do kapsy a vrátil se do kavárny.

Za barem stála jiná servírka, ale ta jeho seděla na vysoké židli z druhé strany a četla zprávy. „Panelák na sídlišti, hlavní vojenský cíl ruské armády,“ ukázala na snímky na obrazovce notebooku. Nevypadala vůbec překvapená, že se vrátil, všichni se vracejí. „Jste fotograf, nebo píšete?“ Pohodil neurčitě hlavou a vysvětlil jí, co se stalo. Vzala telefon a překvapivě rázně do něho něco vysvětlovala operátorovi na druhé straně. Pak mu na lístek připsala svoje číslo, prý kdyby bylo potřeba.

Když mu o deset minut později botičku z kola sundávali, doporučili mu, aby si příště za přední sklo dal ceduli s nápisem *PRESS*.

Vymotal se z centra a našel opět autostrádu E40. Ale najednou se mu jelo těžce, plynový pedál kladl noze tuhý odpor. Věděl, oč jde: nic člověku tak nezkaží náladu jako krásná holka, se kterou nemá nic společného. Byla to blbost, zajet si do Lvova na snídani. Copak je nějaký turista?

Po padesáti kilometrech ho zastavil první vojenský checkpoint. Chvilí uvažoval, že zůstane u své nové identity, ale došlo mu, že tady by mu to už neprošlo, neměl žádnou techniku, žádný novinářský průkaz. A tak řekl popravdě, že jede do Kyjeva a že neví, co tam bude dělat. „Do Kyjeva?“ zeptal se voják v kukle a helmě a podezíravě nahlédl do kabiny se smetanově bílými koženými sedačkami. „Slava Ukrajině,“

vysoukal ze sebe řidič a doufal, že to bude stačit.
„Herojam slava,“ zamumlal voják.

Kontrolních stanovišť přibývalo. Na jednom z nich si zničehonic vzpomněl, že ta spolužačka se jmenovala Lázničková, Alena Lázničková. Jednou spolu šli ven, někdo je viděl a další den z toho byla ostuda. Od té doby si jí přestal všímat, až nakonec zapomněl i její příjmení. V nějakém komentáři četl, že Rusko je jako třídní sígr, který mlátí slabšího, a ostatní se na to jen dívají. Jenže on si pamatoval, že když na základce dostával nakládačku, ostatní se jen nedívali: povzbuzovali.

Cesta ubíhala čím dál pomaleji, začínal být ubitý. Na palubní desce se rozsvítila barevná kontrolka, které nerozuměl, naštěstí jen oranžová. Nevěděl, co by dělal, kdyby byla červená. Pro jistotu si dal nabíjet mobil.

Zbývalo nějakých padesát kilometrů, když poprvé uslyšel výbuchy. Ozývaly se vlevo od něj. Ovladačem na volantu zmenšil měřítko mapy, všechny silnice na sever od té jeho vedly z Běloruska. Někde tam stál nekonečně dlouhý ruský konvoj, tasemnice, kterou poslední dny pořád dokola ukazovali na družicových snímcích.

Minul několik ohořelých vraků vojenské kolony, odtažených na kraj silnice. Na lehký obrněný transportér si došlápl nejspíš protitankový granát, jedno

z rozstřílených aut mělo seškvářené pneumatiky. Ozvaly se další výbuchy a o něco později i vzdálená střelba. Zněly jinak než v jeho domácím kině.

Přibrzdil do další fronty, ve předu ji pročesávali vojáci. Poklepával prsty na volant a poprvé za celou dobu měl chuť to otočit. Pokud chtěl dát šanci nějakému jinému já, mělo už dost času, aby něco řeklo. Jenže za těch tisíc dvě stě kilometrů z něj nic nevypadlo. Možná byl nejvyšší čas začít se chovat rozumně, vrátit se domů a poslat třicet tisíc Člověku v tísní. I padesát by byla dobrá cena. Nepochyboval, že dva tři kolegové z firmy ji už zaplatili.

Na předchozích checkpointech zjistil, že nejjistější je říkat to co všichni ostatní: mám v Kyjevě rodinu, jedu pro ně. Většinou jim ani nepřišlo divné, že nemluví rusky, natož ukrajinsky. Jen jednou musel vysvětlovat, že jeho žena pracuje v Praze, ale před měsícem odjela zpět domů starat se o nemocného otce. Je tam i s dcerou, musí všechny tři odvézt do bezpečí. Představoval si teď, že je to pravda, představoval si, zatímco čekal v koloně před Kyjevem, že má ženu a dceru. To by tady nebyl.

Po hodině se konečně dostal na řadu. U krajnice se vršily pytle s pískem a podél svodidel stála řada protitankových ježků. Z nákladního auta dobrovolníci právě vykládali další. Pro jistotu si připravil fotky bratrovy rodiny, ale prohlídka nebyla důkladná. Vojáci mu připadali vyčerpaní, projel bez potíží.

Věděl už, že fronty před kontrolními stanovišti klamou. Za checkpointem se kolona rozplynula.

Prázdná, podle pravítka narýsovaná tříproudá silnice vedla nejdřív mezi holými stromy, pak ze země začaly vyskakovat dvacetipatrové paneláky. Bylo půl šesté večer, od plechové plochy strženého billboardu se odráželo zapadající slunce a na okamžik ho oslepilo.

Na jednom poutači si všiml frekvence rádia Relax a pokusil se ho naladit. Silnice se mezitím rozšířila na čtyřproudou a kromě paneláků ji teď lemovaly i starší činžáky. Nedokázal si představit, jak by tu boje vypadaly. Rovná výpadovka působila jako dělaná pro přehlídku těžké techniky, ale z každého paneláku by se mohlo stát hnízdo ostřelovačů. Bylo tu dost zátarasů, aby tanky shořely dřív, než je prorazí. — Ale copak o tom něco věděl? S tím se teď bude muset smířit, že neví nic o ničem. Tím méně o sobě. To byla první dobrá zpráva.

Poblíž centra našel podzemní garáže, ze kterých se ještě nestal kryt. Bylo to snazší, než čekal, administrativní budovy zely prázdnotou. Vjel do suterénu a zaparkoval v rohu budovy. Jeho starému já záleželo na tom, aby jeho auto bylo v bezpečí.

Zůstal ještě chvíli sedět uvnitř s rukama na volantě. Opřel si hlavu, přímo nad ním bylo ve stropě červené nouzové tlačítko. Zapomněl, že tam je, nikdy neměl důvod ho použít. Ale pamatoval si, co stálo v manuálu: že ho v případě nehody stačí stisknout a oni přijedou a všechno vyřeší. Usmál se té představě.

Zamkl vůz a vyšel z garáže. Ujistil se, že má pořád v kapse ten lístek s číslem na servírku ze Lvova.

Kdyby bylo potřeba dát někomu vědět, že žije, kdyby bylo potřeba dát někomu vědět, že nežije.

Na Kyjev už padla tma. Musí rychle najít frontu, do které se postaví, než si ho spletou se sabotérem. Spletou? Člověk v pětáctyřiceti musí sabotovat sám sebe, chce-li přežít.